

DERINIMO PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PAREIŠKIMŲ PAGAL EUROPOS SĄJUNGOS BEI EUROPOS ATOMINĖS ENERGIJOS BENDRIJOS IR JUNG TINĖS DIDŽIOSIOS BRITANIJOS IR ŠIAURĖS AIRIJOS KARALYSTĖS PREKYBOS IR BENDRADARBIAVIMO SUSITARIMĄ“ NR. XIV-164 PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL EUROPOS SĄJUNGOS IR ISLANDIJOS RESPUBLIKOS BEI NORVEGIJOS KARALYSTĖS SUSITARIMO DĖL PERDAVIMO TVARKOS TARP EUROPOS SĄJUNGOS VALSTYBIŲ NARIŲ IR ISLANDIJOS BEI NORVEGIJOS RATIFIKAVIMO“ NR. X-1526 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ

Suinteresuotos institucijos, į kurių pastabas ir pasiūlymus neatsižvelgta	Suinteresuotų institucijų pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies	Argumentai, kodėl neatsižvelgta arba tik iš dalies atsižvelgta į suinteresuotų institucijų pastabas ir pasiūlymus
Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2024-06-03 raštas Nr. 17.2.-1568	Nesutinkame su Teisingumo ministerijos rašte nurodytu teiginiu, kad teisės aktų projektams įgyvendinti nereikės priimti naujų ar keisti galiojančių teisės aktų. Laikomės pozicijos, kad reikalinga esminė visų teisės aktų, reguliuojančių tarptautinį susižinojimą baudžiamosiose bylose, Europos arešto orderio, arešto orderio išdavimo ir vykdymo klausimus, peržiūra. Tokia priežiūra sistemiškai ir nefragmentiškai išspręstų neaiškumus ir esančias teisinio reglamentavimo spragas bei sudarytų sąlygas galiojančių teisės aktų, ypač Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) nuostatų, keitimui.	Neatsižvelgta. Šiems teisės aktams įgyvendinti nereikės priimti naujų teisės aktų. Teisės aktų projektais keičiami Lietuvos Respublikos pareiškimai, padaryti pagal Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prekybos ir bendradarbiavimo susitarimą (toliau – Susitarimas su Jungtine Karalyste) ir Europos Sąjungos ir Islandijos Respublikos bei Norvegijos Karalystės susitarimą dėl perdavimo tvarkos tarp Europos Sąjungos valstybių narių ir Islandijos bei Norvegijos (toliau – Susitarimas su Norvegija ir Islandija), kuriais pateikiama informacija, adresuotina kitai Susitariančiai šaliai (atitinkamai – Jungtinei Karalystei, Norvegijai ir Islandijai). Pakeitimai siūlomi atsižvelgiant į praktikoje kilusias problemas, kylančias taikant šiuos Lietuvos Respublikos pareiškimus, apie kurias Teisingumo ministeriją yra informavusi Generalinė prokuratūra.

		<p>Teisingumo ministerijoje šiuo metu atliekama sisteminė peržiūra, susijusi su kito mechanizmo, t. y. Europos arešto orderio, reguliavimu, siekiant identifikuoti ir pašalinti sklandaus bendradarbiavimo trukdžius, pakeičiant / papildant Europos arešto orderio išdavimą ir vykdymą reglamentuojančius teisės aktus, t. y. Baudžiamąjį kodeksą, Baudžiamojo proceso kodeksą (toliau – BPK) ir Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl Europos Sąjungos valstybių narių sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo ir vykdymo“ Nr. XII-1322. Ši sisteminė peržiūra dar nėra baigta, atitinkamų įstatymų pakeitimus numatoma pateikti vėlesniame etape. Šios sisteminės Europos arešto orderio peržiūros kontekste bus vertinami galimi nacionalinių teisės aktų pakeitimai, prisidėsiantys ne tik prie Europos arešto orderio, bet ir prie arešto orderių mechanizmo sklandesnio veikimo.</p> <p>Pažymėtina, kad Susitarimas su Jungtine Karalyste ir Susitarimas su Norvegija ir Islandija yra tiesiogiai taikytinos sutartys kartu su Lietuvos Respublikos pareiškimais, kurie buvo padaryti įstatymais Nr. XIV-164 ir Nr. X-1526.</p>
	<p>Atkreiptinas dėmesys, kad vis dar neišspręsti baudžiamojo persekiojimo ribų išplėtimo procedūriniai klausimai, kai asmuo po jo perdavimo atsisako teisės į specialiąją taisyklę, t. y. sutinka su baudžiamuoju persekiojimu už kitas nusikalstamas veikas, padarytas iki perdavimo. Taip pat nėra reglamentuota procedūra, kai perduotas asmuo sutinka būti perduotas ar išduotas trečiajai valstybei (dėl to būtina keisti BPK 70 straipsnio atitinkamas dalis).</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Pirminiuose teikiamų teisės aktų projektų variantuose buvo numatyta, kad „vykdant arešto orderius <i>mutatis mutandis</i> taikomos Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 71¹, 72, 73, 74, 75, 76 ir 77 straipsnių nuostatos, kuriomis Vilniaus apygardos teismui ir Generalinei prokuratūrai priskirtos atitinkamos funkcijos vykdant Europos arešto orderius“. Pažymėtina, kad tokia siūlyta nuostata buvo siekta</p>

	<p>BPK 71¹ straipsnis reglamentuoja asmens perdavimo pagal Europos arešto orderį tvarką įgyvendinant 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimą dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos, tačiau perdavimo pagal Susitarimą su Jungtine Karalyste ir Susitarimą su Islandija ir Norvegija tvarka savo esme atitinka BPK 71 straipsnį, numatantį asmenų išdavimą pagal Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis, todėl abejojame dėl nuorodos į BPK 71¹ straipsnį perdavimo pagal arešto orderį procedūrose tikslingumo. Svarbu ir tai, kad BPK 71¹ straipsnio 1 dalyje pateikta nuoroda į Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 9¹ straipsnyje numatytus perdavimo pagal Europos arešto orderį pagrindus ir sąlygas, o asmens išdavimą pagal Lietuvos Respublikos tarptautinę sutartį numato BK 9 straipsnis (analogiškai BPK 71¹ straipsnio 7 daliai). Galima sutikti su teisės aktų projektų derinimo rašte nurodytu teiginiu, kad arešto orderio vykdymo mechanizmas yra beveik identiškas Europos arešto orderiui, tačiau svarbu tai, kad jis vykdomas pagal tarptautines sutartis, t. y. Susitarimą su Jungtine Karalyste ir Susitarimą su Islandija ir Norvegija, todėl abejotina, kad siekiant užtikrinti nacionalinės teisės sistemos nuoseklumą užtenka padaryti pakeitimą tik naujos redakcijos Lietuvos Respublikos pareiškimuose pateikiant <i>mutatis mutandis</i> nuorodą į atitinkamus BPK straipsnius.</p> <p>Pažymėtina, kad BK 9¹ straipsnio 3 dalyje nustatyta daugiau privalomo Europos arešto orderio nevykdymo pagrindų, negu jų yra Susitarime su Islandija ir Norvegija. Paminėtini keli BK 9¹ straipsnio 3 dalyje numatyti privalomo Europos arešto orderio nevykdymo pagrindai, kurių nėra Susitarime su Islandija ir Norvegija: „asmuo <...> malonės tvarka Lietuvos Respublikoje atleistas nuo bausmės už jo padarytą nusikalstamą veiką, dėl kurios išduotas Europos arešto orderis, atlikimo“; „asmuo už padarytą nusikalstamą veiką, dėl kurios išduotas Europos arešto orderis, buvo Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje <...> atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės“. Atkreiptinas dėmesys, kad Susitarimo su Norvegija ir</p>	<p>pateikti nuorodą į tas BPK nuostatas, kurios <i>išimtinai</i> susijusios su Vilniaus apygardos teismo ir Generalinės prokuratūros funkcijų padalijimu, kad būtų aišku, kuri institucija yra kompetentinga atlikti tam tikrą funkciją pagal analogiškas nuostatas Susitarimuose. <i>Mutatis mutandis</i> nuostata nebuvo siekiama nurodyti visų sąlygų ir procesų pagal Europos arešto orderį ir arešto orderį veidrodinio atspindžio. Tačiau atsižvelgiant į Užsienio reikalų ministerijos išvadoje išreikštas abejones dėl tokios nuorodos tikslingumo Lietuvos Respublikos pareiškimuose ir Generalinės prokuratūros išvadoje pateiktą nuorodos kitokią interpretaciją, teisės aktų projektai pakoreguoti, atsisakant tokios nuorodos į atitinkamas BPK nuostatas. Manytina, kad papildomų vykdančiųjų teisminių institucijų paskyrimas turėtų savaime išspręsti su funkcijų pasidalijimu susijusias praktines arešto orderių vykdymo pagal Susitarimą su Jungtine Karalyste ir Susitarimą su Norvegija ir Islandija problemas nacionaliniu lygiu.</p> <p>Galiausiai pažymėtina, kad skirtingai nuo kai kurių Europos Sąjungos teisės aktų, kuriuos reikia įgyvendinti / perkelti į nacionalinę teisę, galiojančios tarptautinės sutartys yra taikomos tiesiogiai. Tad perkelti Susitarime su Jungtine Karalyste ir Susitarime su Norvegija ir Islandija esančias nuostatas į nacionalinę teisę (pvz., kaip nurodyta Generalinės prokuratūros išvadoje, - atsisakymo vykdyti arešto orderio pagrindus) nėra tikslinga.</p> <p>Sisteminės Europos arešto orderio peržiūros kontekste bus vertinami galimi nacionalinių teisės aktų pakeitimai, prisidėsiantys ne tik prie Europos arešto</p>
--	---	--

	<p>Islandija oficialiojo vertimo į lietuvių kalbą 4 straipsnio 2 punktas ir 5 straipsnio 1 dalies e punktas yra tapatūs.</p> <p>Galiausiai, jeigu vykdant arešto orderį <i>mutatis mutandis</i> bus taikomos nurodytos BPK nuostatos, liks neaišku, kuriuo BK straipsniu (t. y. 9 ar 9¹) vadovaujantis turi būti sprendžiama dėl asmens perdavimo ar neperdavimo. Manome, kad šis klausimas turi būti aiškiai reglamentuotas tiek Susitarime su Jungtine Karalyste, tiek Susitarime su Islandija ir Norvegija, o juose numatyti neperdavimo pagrindai atitinkamai suderinti su BK numatytais neperdavimo pagrindais.</p> <p>Vykdant arešto orderį taikant <i>mutatis mutandis</i> perdavimą pagal Europos arešto orderį reglamentuojančias BPK nuostatas, kils prieštaravimų, numatytų Susitarime su Jungtine Karalyste (pvz., pagal BPK 71¹ straipsnio 10 dalį dėl teisės prašyti, kad iki asmens perdavimo pagal Europos arešto orderį šį orderį išdavusioje valstybėje asmeniui būtų paskirtas gynėjas). Susitarimo su Jungtine Karalyste 609 straipsnio 4 dalis nustato, kad prašomam perduoti asmeniui būtų pranešama apie jo teisę išduodančiojoje valstybėje jam paskirti advokatą, kuris padėtų advokatui vykdančiojoje valstybėje vykstant arešto orderio procedūroms (taip pat BPK 71¹ straipsnio 5 dalis ir Susitarimo su Jungtine Karalyste 618 straipsnio 3 dalis, galimai ir kitos nuostatos).</p> <p>Taip pat liko neišspręstas Susitarimo su Jungtine Karalyste 617 straipsnyje ir Susitarimo su Islandija ir Norvegija 22 straipsnyje numatytos prašomo perduoti asmens apklausos (išklausymo) iki sprendimo priėmimo, kai Lietuva yra išduodančioji valstybė, klausimas, nes BPK 71¹ straipsnio 11 dalis nustato asmens išklausymo tvarką, kai Lietuva yra vykdančioji valstybė.</p>	<p>orderio, bet ir prie arešto orderių mechanizmo sklandesnio veikimo.</p>
	<p>Atkreiptinas dėmesys, kad diferencijuotai reguliuojami su perduodamo asmens grąžinimo garantija susiję klausimai:</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p>

	<p><i>Pagal Europos arešto orderį</i></p> <p>BK 9¹ straipsnio 8 dalis nustato, kad jeigu Europos arešto orderis išduotas baudžiamojo persekiojimo tikslais, Lietuvos Respublikos pilietis ar nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantis asmuo gali būti perduodamas su sąlyga, kad asmuo, dėl kurio Europos arešto orderį išdavusi valstybė priėmė nuosprendį, bus grąžintas į Lietuvos Respubliką atlikti jam paskirtą su laisvės atėmimu susijusią bausmę, jeigu to prašytų perduotasis asmuo arba to pareikalautų Generalinė prokuratūra. Ši sąlyga netaikoma, jeigu iš anksto nustatomas vienas ar daugiau Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl Europos Sąjungos valstybių narių sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo ir vykdymo“ nurodytų pagrindų, dėl kurių Lietuvos Respublika galėtų atsisakyti perimti paskirtos su laisvės atėmimu susijusios bausmės vykdymą (nėra privalomai nustatyta garantija; nustatomos jos įgyvendinimo sąlygos (jeigu to prašytų <...> arba to pareikalautų <...>), taip pat numatoma, kada tokia garantija negali būti nustatoma).</p> <p><i>Pagal Susitarimą su Jungtine Karalyste</i></p> <p>Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos pareiškimų pagal Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos karalystės prekybos ir bendradarbiavimo susitarimą“ nr. XIV-164 pakeitimo įstatymo projekto 1 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad jeigu arešto orderis išduotas baudžiamojo persekiojimo tikslais, Lietuvos Respublikos pilietis perduodamas su sąlyga, kad arešto orderį išdavusiai valstybei priėmus nuosprendį jis bus grąžintas į Lietuvos Respubliką atlikti jam paskirtos su laisvės atėmimu susijusios bausmės, jeigu to prašytų perduotas asmuo arba pareikalautų Generalinė prokuratūra (privalomai nustatyta garantija perduodant Lietuvos Respublikos pilietį, nustatomos jos įgyvendinimo sąlygos). Svarbu pažymėti ir tai, kad garantijos dėl sąlygos, „jeigu <...></p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad pagal Susitarimą su Jungtine Karalyste Lietuvos Respublikos piliečio grąžinimo sąlyga „arba pareikalautų Generalinė prokuratūra“, kaip nurodė Generalinė prokuratūra, negalima įgyvendinti praktikoje Jungtinėje Karalystėje, atitinkamai pakoreguotas Lietuvos Respublikos pareiškimas atsisakant šios sąlygos.</p> <p>Sisteminės Europos arešto orderio peržiūros kontekste bus vertinami galimi nacionalinių teisės aktų pakeitimai, prisidėsiantys ne tik prie Europos arešto orderio, bet ir prie arešto orderių mechanizmo sklandesnio veikimo.</p>
--	--	---

	<p>pareikalautų Generalinė prokuratūra“, Jungtinė Karalystė nesuteikia, nes nėra galimybės jos įvykdyti.</p> <p><i>Pagal Susitarimą su Islandija ir Norvegija</i></p> <p>Susitarimo su Islandija ir Norvegija 8 straipsnio 3 punkte nustatyta, kad kai asmuo, kuriam taikomas arešto orderis, siekiant jį patraukti baudžiamojon atsakomybėn, kad perdavimui gali būti taikomas reikalavimas, kad apklausus asmenį jis būtų grąžintas vykdančiajai valstybei ir ten atliktų išduodančiojoje valstybėje jam skirtą laisvės atėmimo bausmę arba įvykdytų sprendimą dėl įkalinimo, kai perduodamas asmuo yra vykdančiosios valstybės pilietis arba gyventojas (nėra privalomai nustatyta garantija, bet nėra suteikiama teisė šią garantiją sieti su kokia nors sąlyga).</p> <p>Kalbant apie Susitarimą su Islandija ir Norvegija bei Susitarimą su Jungtinė Karalyste, pažymėtina ir tai, jog nėra teisės normų, kurios užtikrintų, kad Lietuva, nustačiusi minėtą perduodamo asmens grąžinimo garantiją, įvykdys savo įsipareigojimą ir imsis vykdyti likusią laisvės atėmimo bausmę pagal nacionalinę teisę.</p> <p>Taip pat lieka nereguluotas klausimas, kas turi suteikti perduodamo asmens grąžinimo garantiją tuo atveju, kai Lietuva veikia kaip išduodančioji valstybė. Be to, nėra teisės normų, kurios užtikrintų Lietuvos, kaip išduodančiosios valstybės, įsipareigojimo (suteiktos garantijos) tinkamą įvykdymą.</p>	
	<p><i>Dėl neprivalomo Arešto orderio nevykdymo pagrindo</i></p> <p>Pagal Susitarimo su Islandija ir Norvegija 5 straipsnio 1 dalies f punktą, neprivalomo Arešto orderio nevykdymo pagrindas – jei arešto orderis yra išduotas, siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo, kai prašomas perduoti asmuo yra vykdančiojoje valstybėje arba yra jos pilietis ar gyventojas, ir toji valstybė imasi vykdyti bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo pagal savo vidaus teisę. Pagal Susitarimo su Jungtine Karalyste 601</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Esamas teisinis reguliavimas yra pakankamas.</p> <p>Kaip nurodyta BPK 365 straipsnio 1 dalyje, užsienio valstybių teismų nuosprendžiai Lietuvos Respublikoje vykdomi Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių pagrindu pagal jose ir BPK VII dalyje nustatytas taisykles.</p>

	<p>straipsnio 1 dalies f punktą, toks pagrindas – jei arešto orderis yra išduotas, siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo, o prašomas perduoti asmuo yra vykdančiojoje valstybėje arba yra jos pilietis ar gyventojas, ir ta valstybė imasi vykdyti bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo pagal savo vidaus teisę; jei reikalaujama gauti prašomo perduoti asmens sutikimą dėl bausmės arba sprendimo dėl įkalinimo perdavimo vykdančiajai valstybei, vykdančioji valstybė gali atsisakyti vykdyti arešto orderį tik po to, kai prašomas perduoti asmuo sutiko, kad bausmė arba sprendimas dėl įkalinimo būtų perduoti.</p> <p>Pažymėtina, kad BPK 73 straipsnyje reglamentuota asmenų išdavimo (perdavimo) iš Lietuvos Respublikos procedūra siejama tik su Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl Europos Sąjungos valstybių narių sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo ir vykdymo“ (BPK 73 straipsnio 4 dalis nustato, kad: „<...> Nusprendęs atsisakyti perduoti asmenį pagal Europos arešto orderį Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 9¹ straipsnio 4 dalies 3 punkte numatytu pagrindu ir perimti bausmės, dėl kurios buvo išduotas Europos arešto orderis, vykdymą, Vilniaus apygardos teismas ta pačia nutartimi išsprendžia šios bausmės suderinimo su Lietuvos Respublikos baudžiamaisiais įstatymais klausimą, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl Europos Sąjungos valstybių narių sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo ir vykdymo“ nustatytais taisyklėmis.“).</p>	<p>Nuosprendžių pripažinimo sąlygas ir tvarką nustato šios tarptautinės sutartys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - santykyje su Norvegija – 2011 m. balandžio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Norvegijos Karalystės Vyriausybės susitarimo dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose, kuriais paskirtos laisvės atėmimo bausmės ar su laisvės atėmimu susijusios priemonės, pripažinimo ir vykdymo; - santykyje su Islandija ir Jungtine Karalyste – 1983 m. Europos Tarybos konvencija dėl nuteistųjų perdavimo ir jos 1997 m. Papildomas protokolai. <p>BPK 365 straipsnio 2 dalyje pažymėta, kad užsienio valstybės kompetentingos institucijos prašymą vykdyti užsienio valstybės teismo nuosprendžiu paskirtą bausmę, nagrinėja nuteisto fizinio asmens gyvenamosios vietos teismas.</p>
--	---	---